

БОРБА ЧУВСТВА.

одъ Д. Михайловића.

Тамо доле измеђъ гора,
Гдѣ извире потокъ чистъ,
Гдѣ се граде вѣю бора,

И лепрша зеленъ листъ,

Кои сѣку подалеко

Густу баца, старе ладъ:

Ту бы радо мѣста стеко!

Ал' безъ драге пусть е садъ!

Већ нешушти потокъ звукомъ

Милно мени, као пре!

Већ ми с' чини садъ да хукомъ

Ситанъ шљонакъ грозно тре!

Данасъ лахоръ нехуи ми

Крозъ борово дрваѣ тихъ;

Нѣжанъ листакъ нешушти ми,

Да удвои любве дихъ.

Кадъ самъ шето съ драгомъ оно,

Пѣсме любке пѣво тудъ,

У радости съ њоме тоно:

Раскошно ме чара свудъ!

Садъ да легнемъ у ладъ бора,

Безъ да драге любимъ грудь? —

Одъ жалости пући мора

Срце мое, следит' с' удъ!

Куд' е она сила ватра,

Я у којой горѣ съ њомъ,

Кадъ е лахоръ ахъ! умилна

Пружо крила робу свомъ? —

Ал' већ неста жару оне,

Неста среће за ме ай!

Садъ ме туге люто гоне,

Да живота стигнемъ край! —

Лакій листе мен' нелади —

Ладно ми е тѣло свудъ!

Животъ среќа мой неслади,

Већ ми дае порче*) судъ!

Престай нѣжно жуборити

Поточику, задрж' впръ,

Да у тихомъ могу бити:

Срце мое тражи миръ!

Нема душа кога жели,

Нема ништа за ме свѣтъ! —

Ранѣно ми срце цвели,

Те я венемъ као цвѣтъ! —

Бадаба е све на свету,

Кадъ изгуби драгу драгъ!

Све бадава што у слету

Празанъ тражимъ любве трагъ!

Безъ нѣ су ми мѣста пушта,

Сваке пѣсме тужанъ екъ!

Данъ — ал' ноѣца была густа —

Мен' е горакъ, дугъ к'о вѣкъ!

Кадъ нѣ нема, захманъ радо

Я цѣлвамъ стазе прахъ!

Тимъ у муку лохъ падо!

Тимъ ме мора смрти страхъ!

ИЗВОДЪ ИЗЪ БЕЧКИ ЛЬТОПИСА.

Већ е у обичай ушло, занимиву новостъ у одношенію на предѣло — и народо-познанства само ванъ Европе тражити, премда наша страна свѣта јошъ по гдиною прилику къ занимивомъ испытанію предлага. Ово е довольно србскій књижевникъ г. Дрѣ Вукъ Стефановићъ Караџићъ своимъ у г.г. Котте књижарници изданимъ, у свимъ странама Европе као добродошлый даръ поздрављивимъ дѣлцемъ „Црнагора и Црногорци“ доказао. Слѣдеће билге, за

*) порча = отровъ.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

кое пріяельскомъ саобитеню овогъ нарочитымъ даромъ къ науци народопознанства одареномъ мужу благодарити имама, нека као доказъ служе, да къ удоволѣнію испытываюћегъ духа ни область изображены држава прекорачити не потребе. Исте показанье: чему бы се могло одъ по г. Вуку године 1838 предузетогъ крозь Хрватску и Далмацію путованя, на кое многи едва чекаю, надати; и заиста бы г. Вукъ збогъ овогъ много редій на нѣга управлѣной жельи задоста учинію, да не слабымъ здравлѣмъ, а навластитю непрестаномъ окоболомъ у отомъ сметенъ быо.

Одъ Хрвата, кои су се 7-огъ вѣка — по Цару Константину Порфирородномъ, (године 950) дакле свѣдоку, кои е 300 година поздне живіо — у Далмаціи населили, и ту самостално кралѣвство, кое е за нѣколико вѣкова трајало, основали, садъ — баремъ по онимъ историографа мнѣніяма, кои ий као различне одъ сръбскогъ народа узимаю — на тврдой земљи никаквогъ трага нема. Познато е да су Морлаци главна часть жителя Далмаціе.

Али ко су управо ови Морлаци? О овомъ толишно правы понятія имамо, да е доиста вредно о томъ у кратко обясненіе упуститисе. Къ ономъ што Г. Вукъ у свомъ горепоменутомъ дѣлцу „Црнагора и Црногорци“ стр. 9 о Морлацима говори, да они никако — као што се у основоположенію земљописа за прве граматикалне класе у ц. кр. аустрискимъ гимназіама погрѣшно именују — татарскогъ порекла нису, но Србљи и ништа друго, осниваюћи се на нѣгова нова испытываня и самъ придодаемъ: да е найвећа погрѣшка подъ наименованѣмъ Морлака особитогъ народа племе, ил' жителя особитогъ окружія или извѣстны предѣла себи представити.

У талианскомъ, и по овомъ у нѣмачкомъ езику, жители приморски градова називаю све становнике унутрашнѣ државе безъ разлике вѣроисповѣданія Морлацима — одъ

Мавровлахіе, као што се дублій предѣлъ међу Маћедоніомъ и Илиріомъ именовано.

У сръбскомъ езику, или ако тко воли у морлашкомъ, кои одъ сръбскогъ башъ ни у найманѣмъ различанъ не, називаюсе Морлаци Власима, коимъ се наименованѣмъ и сами — према грађанима или онима, кои тежаци нису — у ономъ догађаю служе, кадъ какво скромно извинѣніе употребљаваю, — и као што наши земљодѣлци кажу: Е ми смо Власи (т. е. нисмо грађани), вы већ морате овимъ ил' онимъ задовольитисе.

Ово е наименованѣ у толико знаменитіе, што у остальимъ предѣлима аустрианске монархіе, као н. пр. у Славоніи, Хрватској и Воки Которској, приврженици грчке цркве безъ разлике чина и пребывалишта одъ римокатолика, и исто тако у Босни одъ Турака Власима називани бываю, коемъ наименованю ови нѣко подсмѣино понятіе присаюжаваю, кое е и у самой Далмаціи за приврженике грчкогъ вѣроисповѣданія съ приложенимъ ближимъ наименованѣмъ „ркачи или хркачи“ — съ намѣромъ покварено одъ Гркъ, мыслећи на хркати, у употреблѣнію.

Становници отока далматински подсмѣино називани бываю одъ Морлака „Бодули.“ Бодало значи у млетачкомъ нарѣчію о маленъ, дебео човекъ, а тако се исто називаю и сувоземни войници. Изъ овогъ се дакле види, да Морлаци себе за виткогъ стаса люде држе, и да су на ову стаса свога виткость горди, коему „Бодоло“ тошкански „Тоццо“ „Полпетоне“ противно значи.

(коначъ слѣдуе)

ПРИЗНАНЬ УБИЦЕ.

(продужено)

Четвртый данъ рогъ са плаветны брда зазуи, съ кои друмъ у романтичномъ змиевидномъ кривуданю у долину води, гди е мое добарце лежало; и — пре негъ што самъ — изяснити себи мого, зашто тако якъ и ясанъ звукъ, кои е летиѣмъ топломъ времену доликово, као жалостный гласъ

мртвачкогъ звона изъ оближиѣгъ опаднутогъ женскогъ намастира душу ми изъ дубльине страшно потреса, — уђу кола една у авлию, изъ кои еданъ чиновникъ одъ мое регименте, съ коимъ самъ иѣкада заедно служио, — и нѣговъ пріятель одъ истогъ корпуса напоѣлѣ скоче, и мени се пріяве. Одъ ове походе нисамъ се мого уклонити. Дамъ дакле а-сталь, столице и вино у башчу изнети; мою столицу метнемъ на гробъ, да бы се само одъ свакогъ случая обезбѣдио, найпосле показивао самъ се пріятельскимъ домаѣиномъ, піо самъ, разговарао самъ се, и — о великій Боже! — смѣяо самъ се! Пытали су за мою жену, та вальда ніе болестна, говорили су, да собу чувати мора, или да іой досадни нисмо; морао самъ садъ нѣно одсутствие са жалосћу нѣномъ за дѣтетомъ извишити. Докъ самъ я ово приповѣдао пріятель могъ друга еднако е у землю гледао, и я никако немого растеѣе подозренѣ, — као да онъ што необычно, можда издаю претеѣе гледи, — себи изъ главе избити; за то га са забунѣномъ брзиномъ запытамъ: „Вы можда мыслите, да е дѣте“... „Убіено?“ „прихвати онъ съ топлымъ благороднымъ срцемъ, у очи ми гледеѣи, „О! не, не, тко бы хтео, тко бы мого, мило и не-вино дѣтешце убити!“ — Ове рѣчи, овай дубокій свѣтлый погледъ као хиляду усіяны ножева крозь срце ми прођу, и садъ познамъ страховитый образъ могъ невалялства.

Гости ту забуну мою ни су добро разумѣли; они су се трудили утѣшити ме, и разведрити; увѣравали су ме да ће се за цѣло дѣте іошъ наѣи — заиста, красна утѣха за мене! — Наеданпутъ промукнуто, тавно лапнѣ чусе, и у истомъ тренутку два велика пса преко низке башченске заграде скоче, и по башчи нюшкаѣи опетъ немирно залаю.

Скоро безъ чувства гледао самъ нове дошелце. Нѣка нутреня еза и ватруштина тре-ла ми е кости са очаяніемъ, упремъ погама у землю, и ухватимъ се бѣсно за столицу

мою. „О! ово су добро научени,“ почне мой пріятель, и морали су утеѣи одъ господара, кой ій е на пробу пустио, да трагъ гоне. Оба госта добро су гледали псе, кои су немирно горе и доле, часть овамо часть онамо нюшкали на насъ и негледеѣи; но само бы кадъ кадъ носове горе у зракъ пружили, и страшно залаяли, опетъ главе земльи бы положили, и съ дивльимъ теженѣмъ гонили бы нанюшеный трагъ. Садъ са удвоеномъ ревносћу почну по земльи нюшити, ни су веѣ тумарали по башчи, него се тврдо едногъ мѣста држаху, и за мало минута само нѣколико корачай далеко одъ мене бя-ху... и садъ, садъ.. до велике столице, на коіой самъ сѣдио, дођу, подигну іошъ едан-путъ, страшніе него пре, дубоко тавно, али тужно урланѣ, и хтѣдоше дрвене ножице и пречаге одъ столице разкинути. Са уплаиренымъ очима погледимъ оба страна, кои скоро заедно повичу: „ха, наѣоше ловъ!“ па онда викне ми пріятель: „Бѣжите, бѣжите, за име Божіе! ерь ће васъ на комаде разкинути!“

„Пустите ій мене ради, нека комадъ по комадъ съ мене кидаю,“ викао самъ съ дивльимъ смѣхомъ, „али за живота се неѣу съ овогъ мѣста уклонити. Заръ да ми ядни пси срамоту и смрътъ нанесу? Охо; ей! удрите ій, убите бѣсне те скотове!“

„„Овде страшна тайна лежи!““ викне сада могъ пріятеля другъ, изтргне мачъ, скочи на мене и продересе: „„У име Краля, помозите ми овогъ човека везати.““

(конацъ слѣдуе)

Г Л А С О Н О Ш А.

Ц. кр. Обрштеръ у петроварадинской регимент-ти г. Стефанъ баронъ Іовиѣъ постао е Генерал-Бригадиръ у Винковци.

Пешта. Кодъ насъ е веѣ зима стигла. Снѣгъ вее. Мразови стежу. Безъ бундїи и кабаница ни крочитисе неможе. — Вашаръ е почетъ, али се врло слабъ быти показуе.

Пешта. У слѣдству репрезентацие овдашиѣгъ племенитогъ магистрата одъ высокославногъ кр. унг. намѣстничества издано е рѣшеніе, да одъ 1-га

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Окт. 1843 починаюћи свакомъ пештанскомъ грађанину слободно е, пиво у варошь уносити одкудъ му е воля. — Желити е, да племенити магистрати и други мѣста подобну промоцію такоѣрь и у обзиру меса и осталь средства за живльнѣ учне!

Пешта. Одъ 24—28 т. м. отуда е за горнѣ предѣле прошло: у 11 лаѣ пшенице 43.250, у — лаѣ ечма —, у 11 лаѣ зоби 54.500, у — лаѣ прое —, у 1 лаѣ репице 400, у 1 лаѣ наполице 7.500 вагана, у — лаѣ уля одъ репице — центій.

ПУТЬ ПО СВѢТУ.

(Пруска.) У Пруской г. 1841 свега е 134.414 брахова склопљено было. Између овы 5.468 было е смѣшаны. Све е то интересно, и знати треба. Али јошъ интересно быѣ дознати, колико е између ти 134 хиљада было сређны брахова?

(У единомъ слову) у Бостону сѣвероамериканскій државный министръ явно е свое земляке за непоштенѣ и неправду кудю, што одричу наплатити дугъ и друга своя явна обвезателства, и тимъ народный характеръ американца кодъ свою цивилизираны народа понижаваю.

(У Лондону) има 300 црквей и капела англиканскогъ обрета, 364 капела дисентера, 22 цркве иностранца, 250 явны школа, 1500 приватны школа, 150 шпитала, 150 куѣ за сироте, 205 други заведеня, 550 чиновничны стана, 14 арешта, 22 театра и 24 вазаришта. У Лондону се потроши на годину 100.000 волова, 776.000 оваца, 250.000 яганица, 250.000 теладій, 270.000 свиня, 11.000 бечкій бутера, 13.000 бечкій сира, 10.000.000 галлона млека, 65.000 акова вина, 2.000.000 галлона ракие, 2.000.000 бечкій пива. Има до 10.000 фамиля, кое одъ свогъ процента живе, 77.000 индустриелны и трговачки заведеня, 4.400 гостионица, 330 кавана, 770 пивара, 960 крчмій. Порезъ, кои се у Лондону на куѣ плаѣ, по свой прилицы износи 4—8 мил. фунт. штерл.

(У Нѣмачкой) говоре, да е свагда, гдѣ шуме нису кресане, ове године жетва врло добро изшала, а гдѣ су гусенице чишѣне, ту е мало кише было, и остала е земля сува, зато е садъ у свему оскудица.

(Паризъ.) Говорисе, да ће се овде трошкомъ отоманскогъ посланика мошеа зидати.

НОШИВО.

(съ образомъ ч. 14.)

Листъ овай излази два путь у седмици, свакогъ Четвртка и Неделѣ, Четврткомъ на по табака съ образомъ ношива, а Неделюмъ на читавомъ табаку. — Предлатити се може на свакой ц. кр. пошти съ полгодишномъ цѣномъ за изванске 5 фор. ср., за Пешташе 4 фор. 36 кр. ср., и у експедици Пештанско-Будимскогъ Скоротече, находеѣи се при учредничеству у Пешти у Бедемской улици (Bastei Gasse) Nro. 349.

СТЕЧЕНИЕ

за Каѣедру Маѣарскога езыка у народной Карловачкой Гимназии.

Опредѣленіе Патроната овдашнѣ народне Гимназіе отъ 30. Јануаріа 1841. г., коимъ е оскудѣваюѣа при Училищу овомъ маѣарскогъ езыка Каѣедра подигнута, и са годишнымъ платомъ отъ 600 фр. В.В. и 6 хватій гореѣи дрва скопчана, и кое е Конкурсомъ отворенымъ чрезъ Новине народне обнародовано было, остаде збогъ упразнення Архіепископскогъ Престола до данасъ не испунило. — Уважаваюѣи времену и цѣли сходну Карловчана, као основателя, и одержителя Института овогъ желю, благоволю е Высокопреосвященный Господинъ Архіепископъ, и Митрополитъ нашъ Јосифъ Раячиѣъ у Патронатскомъ подъ своимъ предсѣданіемъ дана 14. Окт. држаномъ засѣданію, горепоменуто Патронатско Рѣшеніе обновити, и вознесеѣе се Стеченіе на 19. и 20. Фебр. Калл. стар. буд. год. обновити дати, на кое се дане сви они у маѣарскомъ езыку искусни позываю, кои бы волю имали езыкъ овай, и нѣгову Литературу на реченой Каѣедри предавати, да съ нуждыма о моралитету, и способности своіой свидѣтелствама снабдѣни, ради устменогъ и писменогъ держати се имуѣегъ испыта Патронату лично предстану. Иште се отъ нѣи морална, и религіозна примѣрность, са превосходствомъ совершене Науке Філософске, и осимъ езыка маѣарскогъ као преподаваемого, точно Србскогъ и Латинскогъ, на којима ће се онай преподавати, познанство. Немачкій и Влашкій езыкъ, препорука ће быти за Кандідата у прочима равныма отмѣнствуѣа.

У Карловцы 31 (19) Окт. 1842.

Патронатъ Гимназіе
Карловачке. —